

Våpenrådet
v/leder Frode Larsen

Ansvarlig advokat: Pål S. Jensen
Vår ref.: 2583
Tønsberg, 4. oktober 2024

VURDERING AV LOVFORSLAGET OM FORBUD MOT NATTOPTIKK

1. SAMMENDRAG

I et udatert høringsnotat offentliggjort 26. juni 2024, foreslår Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet en ny lov om utøvelse av jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven). Forslaget til ny lov skal erstatte dagens viltlov. Høringsfristen er 25. oktober 2024.

Nattoptikk er tillatt etter gjeldende rett, men departementene foreslår at nattsikter skal forbys. Mitt oppdrag her er å se nærmere på hvorvidt dette forslaget mot nattsikter etter lovutkastet § 23 er forsvarlig begrunnet. Som det går fram nedenfor, mener jeg dette ikke er overbevisende. Forslaget til forbud er ikke reelt begrunnet, men utelukkende formelt ved at dette følger av Bern-konvensjonen. Bruk av nattsikte er imidlertid ingen ikke-selektiv jaktmetode «som kan forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig». Det synes derfor ikke å være grunnlag for å anse bruken av dette for å være strid med Bern-konvensjonen artikkel 8.

Departementenes forståelse av Bern-konvensjonen er dessuten i strid med, og avvikende, fra det som legges til grunn av EU-land etter habitatdirektivet (92/43/ EØF). Departementenes syn på Bern-konvensjonen synes dermed å være enestående i Europeisk sammenheng. Det tilsier at tolkingen ikke er riktig.

Under enhver omstendighet vil det kunne gjøres unntak fra Bern-konvensjonen etter artikkel 9.

2. INNLEDNING OG BEGREPSBRUK

I denne vurderingen bruker jeg begrepet «nattoptikk» som en samlebetegnelse på siktemidler med teknologi ment for jakt i mørke, og i tråd med den foreslåtte definisjonen i lovutkastet § 23. Det vil si «restlysfosterkende og termiske siktemidler, og andre siktemidler med teknologi som har til formål å lyse opp eller forbedre synligheten av omgivelsene eller viltet for jegeren», jf. nedenfor under punkt 4.1.

For å vurdere departementenes lovforslag, er det også hensiktsmessig å kjenne til dagens rettstilstand som danner bakgrunnen for lovforslaget. Jeg vil derfor gå inn på dette nedenfor.

3. DAGENS FORBUD MOT KUNSTIG LYS I VILTLOVEN § 20 TREDJE LEDD ANDRE PUNKTUM

Etter viltloven § 20 tredje ledd andre punktum, er «bruk av kunstig lys i jaktøyemed» forbudt, bortsett fra fire unntak so går fra av bokstavene a–d.

Verken forarbeider, rettspraksis eller reelle hensyn gir støtte for noe annet enn at forbudet skal ramme det som ut fra alminnelig språkbruk omfattes av lovens ordlyd – altså «kunstig lys». Nattoptikk skaper ikke synlig lys. Dette er også fremholdt i flere fagartikler¹. Til tross for dette har forvaltningen, og da først og fremst Miljødirektoratet, i flere år hevdet at «kunstig lys» i viltloven § 20 også omfatter all form for nattoptikk. For eksempel heter det i direktoratets «Handlingsplan mot villsvin 2020 – 2024», M-1506 fra 2019:

«Med kunstig lys menes i tillegg til synlig lys fra hodelykter og liknende både lysforsterkende innretninger som nattkikkerter, samt bildeomvendere som omgjør varmestråling til et bilde på skjerm, såkalte termiske kikkerter eller siktemidler. Begge disse typer er avhengig av en ekstern strømkilde (batteri) for å fungere, og faller derfor innenfor definisjonen av kunstig lys.»²

I tråd med dette synet politianmeldte Miljødirektoratet også jegeren Kristoffer Clausen for å ha skutt hjort med termisk sikte høsten 2021. Påtalemyndigheten henla saken da de mente forholdet ikke var straffbart. Miljødirektoratets klage til statsadvokaten ble ikke tatt til følge.³

Påtalemyndighetens vurdering av de rettslige spørsmålene her, er nærmere behandlet i Økokrims fagtidsskrift, se Amund Sand, «Bruk av termisk optikk under jakt på storvilt» i «Miljøkrim» 1/2022. Her oppsummerer han: «Etter de overveielser og vurderinger det nå er redegjort for, ble saken henlagt fordi mistenktes forhold ikke er straffbart.» Dette synet er også utvilsomt riktig.

3.1. Høringsnotatets syn på gjeldende rett

I høringsnotatet punkt 10.5.1 om «Gjeldende rett» viser departementet til sitt uholdbare standpunkt om begrepet «kunstig lys» i viltloven § 20 tredje ledd andre punktum. Det vises her til Prop. 149 L (2020-2021) s. 15, hvor departementet rett nok erkjente «at rettskildebildet har vært noe uklart», men sto likevel fast på at «kunstig lys» måtte «tolkes i lys av samfunnsutviklingen» og omfattet «all form for nattoptikk».

¹ Se særlig Pål S. Jensen, «Forbudet mot bruk av kunstig lys i viltloven § 20 – en regel som er (over)moden for revisjon», Lov og Rett 2013/1, Halvor Aas, «Viltloven § 20 og bruk av kunstig lys under jakt», Lov og Rett 2017/7 og Pål S. Jensen, «Revisjonen av viltloven – og striden om «kunstig lys» i jaktøyemed», Lov og Rett 2022/7.

² Se <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1506/m1506.pdf>

³ Saken og de rettslige spørsmålene er nærmere behandlet av Økokrims fagtidsskrift, se Amund Sand, «Bruk av termisk optikk under jakt på storvilt» i Miljøkrim 1/2022, https://img8.custompublish.com/getfile.php/5038674.2528.atpz7m7mjzwwqtl/Milj%C3%B8krim_01.2022-nett.pdf?return=www.okokrim.no.

Med nattoptikk

«menes fosforbaserte eller elektroniske restlysførsterkere med eller uten infrarød lyskilde og enheter som omformer varmestråler til synlige bilder i såkalte termiske kikkerter eller siktemidler. Bruk av nattoptikk som håndholdte kikkerter likestilles med siktemidler på våpenet, så lenge bruken er «i jaktøyemed».»

Under behandlingen av proposisjonen i Stortingets næringskomite fikk denne vurderingen ikke tilslutning. Komiteen registrerte at departementet foretok en tolking av begrepet «kunstig lys» i stedet for å fremme forslag til en konkret definisjon av dette begrepet i viltloven. Komiteen mente derfor at det må gjøres en utredning med sikte på å avklare definisjonen av begrepet «kunstig lys» i viltloven, og fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en utredning med sikte på å avklare definisjonen av begrepet «kunstig lys» i viltloven, og hvilke prinsipper som bør legges til grunn for en ny bestemmelse om dette i viltloven, i forbindelse med det pågående arbeidet med modernisering av viltloven.»

I høringsnotatet er det ikke nevnt noen motforestillinger til forvaltningens uholdbare syn. Verken at dette er imøtegått og tilbakevist i juridisk teori, eller at direktoratets anmeldelse ble henlagt.

3.2. Oppsummering

Det er på det rene at nattoptikk ikke rammes av forbudet mot kunstig lys i dagens viltlov og dermed er tillatt etter gjeldende rett.

4. DEPARTEMENTENES LOVUTKAST MED FORBUD MOT NATTOPTIKK

4.1. Lovforslaget

Med Miljødirektoratets og departementenes syn på nattoptikk, kom det neppe som en overraskelse på noen at det legges opp til et forbud mot nattoptikk i den nye viltloven.

I høringsnotatet er det foreslått et forbud i lovforslaget § 23. Dette lyder slik:

«§ 23 Bruk av synlig lys og særskilte siktemidler

Bruk av lyskilder som gir synlig lys under jakt og fangst er forbudt med mindre annet følger av lov eller forskrift. Det samme gjelder bruk av restlysførsterkende og termiske siktemidler, og andre siktemidler med teknologi som har til formål å lyse opp eller forbedre synligheten av omgivelsene eller viltet for jegeren.

Kongen kan gi forskrift om unntak fra forbudet etter første ledd og gi nærmere regler om slik bruk, blant annet krav om varsling og rapportering.»

4.1.1. *Ingen reell begrunnelse for hvorfor nattoptikk skal forbys*

Det er verdt å merke seg at departementene ikke noe sted behandler hvorfor nattoptikk eventuelt bør forbys, og med andre ord reelt begrunner et forbud. De mener bare at nattoptikk er i strid med Bern-konvensjonen – og følgelig må forbys uten noen nærmere begrunnelse.

Hvorvidt det siste er riktig, blir derfor et viktig spørsmål. For øvrig er dette i så fall et godt eksempel på hvordan man kan tape nasjonal suverenitet og kontroll over lovgivningspolitiske beslutninger.

Dersom det nattsikter skulle være forbudt etter konvensjonen, er det også betimelig å spørre om hvorfor det skulle være forbudt etter konvensjonen. Også konvensjonsforbud må naturligvis ha grunner.

4.2. Norges forpliktelser etter Bern-konvensjonen

Konvensjonen om vern av ville europeiske planter og dyr, og deres naturlige leveområder (Bern-konvensjonen) ble vedtatt av Europarådets ministerkomite 18. juni 1979. Norge ratifiserte Bern-konvensjonen 27. mai 1986 og den trådte i kraft for Norge 1. september 1986.

I høringsnotatet punkt 10.5.2 omtales «Bernkonvensjonens rammer for bruk av kunstig lys». Her heter det av viltlovens «bestemmelser om bruk av kunstig lys må ses i sammenheng med Bernkonvensjonen artikkel 8 og vedlegg IV». Videre at

«Bernkonvensjonen artikkel 8 oppstiller et forbud mot bruk av alle metoder som er ikke-selektive for fangst og avlaving av arter av vill fauna og bruk av alle metoder som kan forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig, og især metoder i vedlegg IV. Forbudet gjelder for arter opplistet i konvensjonens vedlegg II og III.»

Departementene påpeker at:

«Et sentralt spørsmål for reguleringen i nasjonal rett er hvilke folkerettslige krav som følger av Bernkonvensjonen artikkel 8 og konvensjonens vedlegg IV om forbudte metoder for jakt og fangst. Konvensjonen oppstiller minimumskrav som partene skal følge opp med mindre det eksplisitt er tatt forbehold ved ratifiseringen.»

Et spørsmål er da hvilke folkerettslige forpliktelser det følger av Bern-konvensjonen med tanke på bruk av nattoptikk, og særlig -sikter.

Bern-konvensjonen skal, som andre traktater, tolkes med utgangspunkt i ordlyden, forstått etter alminnelig språkbruk, i sammenhengen og i lys av traktatens formål. Dette følger også av Wienkonvensjonen artikkel 31 nr. 1.

Til tross for at konvensjonen har vært bindende for Norge siden 1. september 1986, har jeg aldri sett det har vært hevdet at Norge har en slik forpliktelse, og at Norge samtidig forbrøt seg mot traktaten. Bern-konvensjonen er for øvrig behandlet i Prop. 149 L (2020–2021) punkt 2.2.5.

4.2.1. Departementenes forståelse av konvensjonen

I høringsnotatet punkt 10.5.2 heter det:

«Viltlovens bestemmelser om bruk av kunstig lys må ses i sammenheng med Bernkonvensjonen artikkel 8 og vedlegg IV. Bernkonvensjonen artikkel 8 oppstiller et forbud mot bruk av alle metoder som er ikke-selektive for fangst og avliving av arter av vill fauna og bruk av alle metoder som kan forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig, og især metoder i vedlegg IV. Forbudet gjelder for arter opplistet i konvensjonens vedlegg II og III. De forbudte metodene i vedlegg IV som er relevante for regulering av kunstig lys er:

artificial light sources	kunstige lyskilder*
devices for illuminating targets	innretninger for å belyse byttet*
sighting devices for night shooting comprising an electronic image magnifier or image converter	sikter for nattjakt bestående av innretninger for elektronisk forstørrelse eller overføring*

*Norsk offisiell oversettelse, jf. St.prp. nr. 12 (1985–86)

Metodene opplistet i vedlegg IV ble vedtatt av konvensjonspartene i 1979, og er ikke senere revidert eller justert.

I høringsnotatet punkt 5.2.3 stiller departementet spørsmål om

«hvorvidt konvensjonsteksten kun skal tolkes i lys av det som var relevant på tidspunktet for vedtagelse av konvensjonen, eller om konvensjonen også skal tolkes i lys av samfunnsutviklingen. Konvensjonens vedlegg IV lister opp en rekke konkrete metoder som er forbudt, noe som kan tale mot en vektlegging av formålsbetraktninger som medfører en utvidende tolkning av disse. Samtidig er de angitte metodene generelt formulert, noe som kan tyde på at angivelsen i vedlegg IV er utformet for også å ta høyde for samfunnsutvikling og stå seg over tid, og at formålsbetraktninger bør tillegges vekt. Departementenes vurdering er at konvensjonens forbud bør tolkes dynamisk i lys av samfunnsutviklingen, og at moderne teknologi også omfattes.»

Etter mitt syn er det noe uklart hva som menes med dette.

4.2.2. Artikkel 8

Bern-konvensjonen artikkel 8 lyder slik på engelsk:

«In respect of the capture or killing of wild fauna species specified in Appendix III and in cases where, in accordance with Article 9, exceptions are applied to species specified in Appendix II, Contracting Parties shall prohibit the use of all indiscriminate means of capture and killing and the use of all means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species, and in particular, the means specified in Appendix IV.»⁴

I St.prp. nr. 12 (1985–86) er artikkel 8 oversatt til norsk:

«Med hensyn til fangst eller dreping av arter av vill fauna som er angitt i Vedlegg III og i tilfeller der det i samsvar med Artikkel 9 er gjort unntak for arter som er angitt i Vedlegg II, skal de Kontraherende Parter forby bruken av alle ikke-selektive fangstmetoder og bruken av alle metoder som kan forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig, og især de metoder som er angitt i Vedlegg IV.»

Etter konvensjonen artikkel 8 reguleres «dreping av arter» som er angitt i vedlegg III, og det omfatter blant annet alle hjortedyr (Cervidae), men for eksempel ikke skandinavisk villsvin (*Sus scrofa*).

Konvensjonsteksten er neppe helt klar, men for disse artene oppstiller artikkel 8 to alternative jakt- og fangstmetoder som skal være forbudt: 1) «ikke-selektive fangstmetoder» og 2) bruken av «metoder som kan forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig» være forbudt. Dette gjelder «især de metoder som er angitt i Vedlegg IV».

Det må spørres om det siste, henvisningen til vedlegg IV, er en egen og tredje kategori (metoder) som skal være forbudt. Eller om det også for metodene nevnt i vedlegg IV, som for eksempel nattsikter, så må de to første grunnvilkårene også være oppfylt for å rammes av artikkel 8. Departementenes legger førstnevnte tolkingsalternativ til grunn.

Det er imidlertid vel så nærliggende å forstå artikkel 8 dithen at jakt- og fangstmetoden må være «ikke-selektiv» eller kunne forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig. Nattoptikk i seg selv er verken «ikke-selektiv» eller kan «forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig».

⁴ <https://rm.coe.int/1680078aff>

Konvensjonens vedlegg IV om pattedyr lyder slik (uthevet her):

«METODER SOM ER FORBUDT VED JAKT OG FANGST
AV PATTEDYR OG FUGL

PATTEDYR

Snarer

Levende dyr brukt som lokkedyr, som er blindet eller skadet

Båndopptakere

Elektriske innretninger konstruert for å drepe eller lamme

Kunstige lyskilder

Speil eller andre liknende midler

Innretninger for å belyse byttet

Sikter for nattjakt, bestående av innretninger for elektronisk forstørrelse eller overføring

Sprengstoff 1)

Nett 2)

Feller 1)

Gift og forgiftet eller bedøvende åte

Gass eller utrøyking

Halvautomatiske eller automatiske våpen med magasin for mer enn
to skudd

Fly

Motorkjøretøyer i bevegelse

1) Gjelder ikke hvalfangst

2) Ved anvendelse for fangst i stor skala og/eller ikke selektiv fangst»

Hvor traktatteksten er uklar, skal den tolkes i samsvar med konvensjonens formål. Etter artikkel 1 nr. 1, er Bern-konvensjons målsetting «å verne vill flora og fauna og deres naturlige leveområder, særlig de arter og leveområder hvis vern krever samarbeid mellom flere stater, og å fremme slikt samarbeid». Etter artikkel 1 nr. 2, skal det «legges særlig vekt på truede og sårbare arter, herunder truede og sårbare trekkende arter.»

Dette formålet kan vanskelig tilsi at nattsikter generelt skal måtte totalforbys som en forbudt metode. Nattsikte er ingen «ikke-selektiv» fangstmetode og bruken kan ikke «forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig». Nattsikter er ikke mer enn andre sikter, og for eksempel et konvensjonelt optisk kikkertsikte, noen trussel mot «vill [...] fauna» eller «deres naturlige leveområder». Nattsikter utgjør heller ingen trussel eller risiko mot «truede» eller «sårbare arter», jf. artikkel 1. Konvensjonens innledning (Preamble) trekker heller ikke i noen annen retning. Så vidt jeg vet er også nattsikter brukt av norske jegere i flere år uten at det har medført noen skade på fauna slik den er beskyttet av konvensjonen.

Jeg har heller ikke funnet noen andre holdepunkter for at konvensjonsstatene ønsket å knesette et slikt forbud i konvensjonen, og dagens nattoptikk var ikke kjent teknologi da

traktaten ble vedtatt i Europarådet i 19. september 1979 eller ratifisert av Norge 27. mai 1986. Heller ikke er det holdepunkter for at Norge har forstått konvensjonen slik frem til nå.

Hvorvidt andre land forstår Bern-konvensjonen artikkel 8 slik departementene nå utleder den i høringsnotatet, er jeg ukjent med, men da vil habitatdirektivet (92/43/EØF) være av stor interesse.

4.2.3. Habitatdirektivet (92/43/EØF)

For EU gjennomføres Bern-konvensjonen gjennom habitatdirektivet (92/43/EØF) og fugledirektivet (79/409/EØF). Direktivene er ikke omfattet av EØS-avtalen, men det kan synes mer nærliggende for Norge å implementere habitatdirektivet, snarere enn slik departementene nå tolker konvensjonen.

Habitatdirektivet artikkel 15 forbyr bruk av ikke-selektive metoder ved jakt på visse arter dersom dette kan føre til utryddelse eller alvorlig forstyrrelse av arten. I bokstav a nevnes det at metodene i direktivets bilag VI spesielt kan ha slik effekt. Habitatdirektivet artikkel 15 på engelsk lyder slik:

«In respect of the capture or killing of species of wild fauna listed in Annex V (a) and in cases where, in accordance with Article 16, derogations are applied to the taking, capture or killing of species listed in Annex IV (a), Member States shall prohibit the use of all indiscriminate means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of such species, and in particular:

- (a) use of the means of capture and killing listed in Annex VI (a);
- (b) any form of capture and killing from the modes of transport referred to in Annex VI (b).»

På dansk lyder habitatdirektivet artikkel 15 slik:

«Ved indfangning eller drab af de vilde dyrearter, som er nævnt i bilag V, litra a), og ved anvendelse efter artikel 16 af fravigelser i forbindelse med indsamling, indfangning eller drab af de arter, der er nævnt i bilag IV, litra a), forbyder medlemsstaterne anvendelse af alle ikke-selektive midler, der lokalt kan medføre, at bestande af en art forsvinder eller udsættes for alvorlige forstyrrelser, navnlig

- a) anvendelse af de indfangnings- og drabsmetoder, der er nævnt i bilag VI b)
- b) enhver form for indfangning eller drab fra de transportmidler, der er nævnt i bilag VI b).»

Habitatdirektivet artikkel 15 gjelder kun jakt på dyrearter nevnt i vedlegg V bokstav a. Her er for eksempel ulv nevnt, men derimot *ikke* hjortedyr.

Nattsikter, det vil si «sigteanordning til skydning om natten , med elektronisk billedforstærker eller billedkonverter», er nevnt i direktivets bilag VI bokstav a syvende strekpunkt under overskriften «Ikke-selektive midler». Som nevnt under punkt 4.2.2. ovenfor, må dette være direkte feil.

Det er som nevnt vanskelig å se hvordan bruk av nattsikter kan være en ikke selektiv jaktmetode. Tvert imot kan nattoptikk bidra til mer selektiv jakt. Selv om nattoptikk kan gjøre jakten mer effektiv, og potensielt skade en art, innebærer direktivet ikke et generelt forbud mot metodene i bilag VI. Forbudet gjelder bare dersom det fører til utryddelse eller alvorlig forstyrrelse av arter nevnt i bilag IV.

Habitatdirektivet oppstiller ikke noe generelt forbud mot nattsikter på jakt, men kun på noen begrenset antall arter etter bilag V. Bilag V nevner for eksempel ikke hjortedyr og nattsikter er dermed etter habitatdirektivet artikkel 15 tillatt for blant annet jakt på hjortedyr.

Ved mitt mandat har jeg ikke hatt anledning til å gå mer inngående inn på disse spørsmålene, noe jeg imidlertid vil anbefale blir gjort.

4.2.4. Departementenes tolking

Etter mitt syn er det derfor tvilsomt når departementene oppfatter metodene som er angitt i vedlegg IV som en egen kategori det skal gjøres forbud mot. Dersom departementenes tolking i høringsnotatet er korrekt, har Norge i så fall hatt konvensjonsstridig lovregulering siden konvensjonen trådte i kraft 1. september 1986.

Vi har ikke hatt ressurser til å gjennomgå andre lands lovgivning på dette området, men jeg er ikke kjent med mange slike forbud som det legges opp til i høringsnotatet. I Danmark er nattsikter⁵ forbudt etter våbenloven § 1 stk. 1 nr. 10 og krever tillatelse. Derimot foreligger det ikke noe forbud mot bruken i den danske jaktloven, og bruken tillates på jakt etter mårhund og villsvin. Dette forbudet synes heller ikke å være begrunnet i Bern-konvensjonen.

I Sverige er ikke nattoptikk forbudt, men det gjelder et generelt forbud mot nattjakt etter visse arter, blant annet. hjortevilt, Jaktförordningen (1987:905) 9 §. Den 1. august 2023 kom svenske Naturvårdsverket med ny forskrift om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt, vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt . Etter § 19 er nattoptikk tillatt ved "jakt på hjort" dersom "jakten är tillåten under hela dygnet". Ved slik jakt kan termisk sikte brukens "i öppen terräng, vid åtelplats eller annan känd skjutplats".

⁵ Dette er definert som «optisk elektroniske sigtemidler med lysstråle eller med elektronisk lysforstærknings- eller infrarødt utstyr [...] konstruert til montering på skydevåben».

I en artikkel i Jaktjournalen 3. juli 2024⁶ uttaler Hanna Ek, biträdande chef för viltförvaltningsenheten på Naturvårdsverket, at «Bernkonventionen blir lite sekundärt för oss eftersom det är EU-lagstiftningen som vi måste rätta oss efter. Samme sted tar Johan Svalby i Nordisk Jägersamvirke, avstand fra departementenes tolking av Bern-konvensjonen artikkel 8. Han arbeider med EU-spørsmål i Brussel. Svalby viser til at art- og habitatdirektivet hvor nattoptikk er regulert i vedlegg 6, men dette «gäller endast de arter som är skyddade eller strikt skyddade». Han uttaler også at det virker som å være «en annan agenda som har styrt det norska lagförslaget».

4.2.5. Konklusjon

Bruk av nattsikte er ikke noen ikke-selektiv jaktmetode «som kan forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig». I dette henseende skiller ikke nattsikter seg fra konvensjonelle kikkertsikter og lignende. Det skal derfor ikke være grunnlag for å anse bruken av dette for å være strid med Bern-konvensjonen artikkel 8. Dette er også en avvikende tolking som ikke er i samsvar med habitatdirektivet (92/43/ EØF).

5. UNNTAK FRA FORBUDTE HJELPEMIDLER I VEDLEGG IV

Under enhver omstendighet, og for det tilfellet nattsikter skulle være i strid med Bern-konvensjonen artikkel 8, kan det gjøres unntak herfra etter artikkel 9. Her går det fram at konvensjonsstatene kan gjøre unntak fra blant annet forbudet mot bruk av metoder nevnt i artikkel 8, under visse forutsetninger. Artikkel 9 lyder slik i norsk oversettelse:

- «1. Hver Kontraherende Part kan gjøre unntak fra bestemmelsene i Artiklene 4, 5, 6, 7 og fra forbudet mot bruk av metoder nevnt i Artikkel 8, under forutsetning av at det ikke er noen annen tilfredsstillende løsning og at unntaket ikke vil være skadelig for vedkommende bestands overlevelse:
- for å verne flora og fauna;
 - for å avverge alvorlig skade på avling, husdyr, skog, fiske, vann eller andre former for eiendom;
 - for å ivareta offentlig helse- og sikkerhetshensyn, luftsikkerhets- eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning;
 - for forsknings- eller undervisningsformål til gjenoppbygging av bestander, gjeninnføring og for nødvendig formering;
 - å tillate, i strengt kontrollerte former, på selektivt grunnlag og i begrenset utstrekning, fangst, forvaring og annen skjønnsom bruk av enkelte ville dyr og planter i et lite antall.
2. De Kontraherende Parter skal rapportere hvert annet år til den Permanente Komite om de unntak som er gjort under den foregående paragraf. Disse rapportene må angi:
- de bestander som det er eller har vært gjort unntak for, og der dette er praktisk mulig, det antall eksemplarer det gjelder;
 - den autoriserte jakt- eller fangstmetode;

⁶ [Mörkersikten på jaktvapen kan förbjudas på felaktig grund \(jaktjournalen.se\)](https://jaktjournalen.se)

- risikoforholdene og omstendighetene med hensyn til tid og sted som unntakene er gitt for;
- det organ som har myndighet til å avgjøre om disse betingelsene er oppfylt, og til å ta avgjørelser med hensyn til de metoder som kan brukes, begrensningen av disse og de personer som er instruert til å utføre dem;
- de kontrollformer som er tatt i bruk.»

Forutsetningen for å gjøre unntak, er dermed at det 1) «ikke er noen annen tilfredsstillende løsning» og 2)

«at unntaket ikke vil være skadelig for vedkommende bestands overlevelse:

- for å verne flora og fauna;
- for å avverge alvorlig skade på avling, husdyr, skog, fiske, vann eller andre former for eiendom;
- for å ivareta offentlig helse- og sikkerhetshensyn, luftsikkerhets- eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning;
- for forsknings- eller undervisningsformål til gjenoppbygging av bestander, gjeninnføring og for nødvendig formering;
- å tillate, i strengt kontrollerte former, på selektivt grunnlag og i begrenset utstrekning, fangst, forvaring og annen skjønnsom bruk av enkelte ville dyr og planter i et lite antall.»

Unntak etter artikkel 9 skal rapporteres hvert annet år til den «Permanente Komite». Jeg går imidlertid ikke nærmere inn på dette her, men nøyer meg kommentere at dette ikke synes vurdert av departementene i høringsnotatet.

6. NATTOPTIKK SOM OBSERVASJONSMIDDEL SKAL IKKE FORBYS

Miljødirektoratets syn på «kunstig lys» innebar at de også mente at nattoptikk som observasjonsmiddel, eller «kikkert», var forbudt. Dette synet skal ikke opprettholdes lovutkastet. I høringsnotatet heter det:

«Forvaltningen har over tid lagt til grunn en tolkning som innebærer at slike observasjonsmidler omfattes av forbudet mot kunstig lys. Departementene foreslår nå en endring av denne forståelsen, slik at det ikke lenger skal være forbudt å bruke slike innretninger under jakt.»

Departementene legger til grunn at dette

«ikke vil bryte med Bernkonvensjonens regler, da dette må anses å ligge utenfor det konvensjonen er ment å regulere av forbudte metoder i vedlegg IV. Videre har departementene kommet til at det ikke foreligger tungtveiende argumenter eller behov for å forby rene håndholdte observasjonsmidler med restlysfosterkende eller termisk teknologi.»

Til dette er det for det første å si at det observasjonsmidler klart ligger utenfor konvensjonens ordlyd, «[s]ikter for nattjakt», i vedlegg IV. For det andre har departementene, heller ikke for siktemidler, påvist noen «tungtveiende argumenter eller behov for» forbud. Utover at departementene hevder at nattoptikk er i strid med Bern-konvensjonen, foreligger det ikke et eneste argument mot nattoptikk i høringsnotatet.

Jegermessig er det ellers verdt å merke seg denne uttalelsen i høringsnotatet:

«Departementene mener videre det er lite som taler for at en ansvarsfull jeger vil benytte seg av håndholdte observasjonsmidler med restlysfosterkende eller termisk teknologi for å lokalisere et vilt i mørket for så å skyte mot viltet med et optisk siktemiddel. Det vil i så fall kunne innebære et brudd på kravet om forsvarlig jaktutøvelse, jf. lovforslaget § 16.»⁷

Det sier nokså mye om hvilken praktisk kjennskap departementene har, eller snarere mangler, om bruken av slikt utstyr.

Mange jaktformer foregår i skumring og under dårlig lysforhold, fordi mange dyr er nattaktive. Dette gjelder for eksempel villsvin, rev og hjort. Naturligvis vil et slikt forbud som det legges opp til lovutkastet § 23, føre til at mange jegere vil benytte håndholdt nattoptikk for å lokalisere viltet i mørket. Dersom det er forbudt å benytte nattoptikk som siktemiddel, vil viltet nødvendigvis måtte felles med et tradisjonelt optisk kikkertsikte. Dette vil heller ikke være et brudd på kravet om human jakt og forsvarlig jaktutøvelse, jf. viltloven § 19 og lovforslaget § 18. Derimot kan det naturligvis være det, under gitte omstendigheter. Flere slike saker er prøvd for domstolene.

I slike tilfeller vil naturligvis også nattsikter være bedre egnet og gi en mer forsvarlig og sikrere, og dermed dyrevennlig, felling av viltet.

Departementene viser i denne forbindelse også «til at rene observasjonsmidler som restlysfosterkende kikkerter og termiske kikkerter ikke er regulert verken i Sverige eller i Finland.» Det er verdt å merke seg at noen tilsvarende henvisning ikke er nevnt hva gjelder siktemidler – som heller ikke forbudt i de nevnte land.

7. KONKLUSJON

Bruk av nattsikte er ingen ikke-selektiv jaktmetode «som kan forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig». Det skal derfor ikke grunnlag for å anse bruken av dette for å være strid med Bern-konvensjonen artikkel 8.

⁷ Henvisningen til lovforslaget § 16 må være feilskrift for § 18.

Departementenes forståelse av Bern-konvensjonen avviker dessuten fra det som legges til grunn innen EU etter habitatdirektivet (92/43/ EØF). Sagt med andre ord, fremstår departementenes syn på Bern-konvensjonen å være enestående i Europeisk sammenheng. Det tilsier at tolkingen ikke er riktig. Vi har likevel ikke hatt mandat til å vurdere disse spørsmålene så inngående som ønskelig.

Dersom det er uklarheter eller behov for ytterligere utdyping, er det naturligvis bare å ta kontakt.

Tønsberg, 4. oktober 2024
ZENIT ADVOKATER AS

PÅL S. JENSEN, ADVOKAT MNA
psj@zenitadvokater.no